

INHOUD

VOORWOORD	v
DANKWOORD	ix
LIJST VAN AFKORTINGEN	xxi
INLEIDING	1
1. Probleemstelling en relevantie van het onderzoek	1
2. Opzet, afbakening en methode van het onderzoek en opbouw van het boek	11
 <i>DEEL I</i>	
<i>DE RATIO LEGIS VAN VALSHEID IN GESCHRIFTEN ALS GRONDSLAG VOOR DE DELICTSSTRUCTUUR</i>	
	21
 Hoofdstuk 1	
Introductie en problematisering van de huidige <i>ratio legis</i> van valsheid in geschriften	23
Afdeling 1. De (moeizame) identificatie van de <i>ratio legis</i>	23
Afdeling 2. De problematische invulling van de <i>ratio legis</i>	29
 Hoofdstuk 2	
Historische reconstructie van valsheid in geschriften en de <i>ratio legis</i>	37
Afdeling 1. Het ontstaan en de ontwikkeling van ‘valsheid in geschriften’	38
Afdeling 2. Het schijnbaar contradictoir schadelijk karakter van valsheid in geschriften	55

Hoofdstuk 3	
De verfijning van de <i>ratio legis</i> van valsheid in geschriften	59
Afdeling 1. Inleiding: de generieke en specifieke eigenschappen van valsheid in geschriften	60
Afdeling 2. Uitwerking: van een generieke naar een specifieke <i>ratio legis</i>	62
1. De bescherming van het openbaar vertrouwen en de maatschappelijk noodzakelijke functie van geschriften	63
2. De invulling van de maatschappelijk noodzakelijke bewijsfunctie van geschriften in het leerstuk van valsheid in geschriften	67
Afdeling 3. Tot besluit: de verhouding tussen de generieke en de specifieke <i>ratio legis</i> in de delictsomschrijving van valsheid in geschriften	75
Hoofdstuk 4.	
De verkenning van de delictsstructuur van valsheid in geschriften	79
 <i>DEEL II</i>	
<i>DE VOORSTELLING VAN HET LEERSTUK VAN VALSHEID IN GESCHRIFTEN IN HET STRAFWETBOEK</i>	83
Hoofdstuk 1	
Inleiding	85
Hoofdstuk 2	
Een verkenning van het wettelijk terrein	89
Hoofdstuk 3	
Een kritische evaluatie van de wettelijke voorstelling van zaken	93
Afdeling 1. Inleiding	93
Afdeling 2. De interne onderverdelingen op basis van strafmaat, hoedanigheid van de dader en aard van het geschrift	95
1. Inleiding	95
2. Onderscheid tussen criminele valsheden (art. 194-197 Sw.) en correctionele valsheden (art. 198-212 Sw.)	98
2.1. Onderscheidingsdoel en -criterium	98

2.2.	Gevolgen van het onderscheid: bespreking van de correctionele valsheden	101
2.2.1.	Afdeling II inzake ‘valsheid in reispassen, machtigingen om wapens te dragen, arbeidsboekjes, reisorders en getuigschriften’ (art. 198 -210 Sw.)	102
2.2.2.	Afdeling II <i>bis</i> inzake ‘valsheid in informatica’ (art. 210 <i>bis</i> Sw.)	107
2.2.3.	Afdeling III inzake ‘valsheid in telegrammen’ (art. 211-212 Sw.)	113
2.3.	Evaluatie van het onderscheid tussen criminele en correctionele valsheden	114
3.	Onderscheid tussen valsheid door openbare officieren en ambtenaren in de uitoefening van hun hoedanigheid (art. 194–195 Sw.) en valsheid door andere personen (art. 196 Sw.)	120
3.1.	Onderscheidingsdoel en -criteria	120
3.2.	Gevolgen van het onderscheid: bespreking van de valsheden ex art. 194 en 195 Sw.	128
3.2.1.	Authentieke en openbare geschriften	128
3.2.2.	Vermeldingen met authentiek of openbaar karakter	140
3.2.3.	Valsheid door een openbare officier of ambtenaar <i>qualitate qua</i>	146
3.3.	Evaluatie van het onderscheid tussen valsheid door openbare officieren en ambtenaren <i>qualitate qua</i> en valsheid door andere personen	153
4.	Onderscheid tussen authentieke en openbare, handels- of bank- en private geschriften (art. 196 Sw.)	156
4.1.	Onderscheidingsdoel en -criterium	156
4.2.	Bespreking van de authentieke en openbare geschriften, handels- en bankgeschriften en private geschriften (art. 196 Sw.)	158
4.2.1.	Authentieke en openbare geschriften	159
4.2.2.	Handels- of bankgeschriften	164
4.2.3.	Private geschriften	168
4.3.	Evaluatie van de onderverdeling in authentieke en openbare, handels- of bank- en private geschriften	170
	Afdeling 3. De afzonderlijke strafbaarstelling van gebruik	171
	Afdeling 4. Het afgezonderde subjectief delictsbestanddeel	174

Hoofdstuk 4

Tot besluit: een eerste proeve van een nieuwe wettelijke voorstelling van het leerstuk van valsheid in geschriften	179
--	-----

DEEL III

HET MISDRIJF VALSHEID IN GESCHRIFTEN	183
--	-----

Hoofdstuk 1

Inleiding	185
-----------------	-----

Afdeling 1. Over deel III	185
---------------------------------	-----

Afdeling 2. Over valsheid in geschriften	186
--	-----

1. Een terminologische discussie: ‘valsheid in geschriften’ of ‘valsheid in geschrifte’	186
2. Een eerste omschrijving van valsheid in geschriften	190
3. Een noodzakelijk <i>addendum</i> : valsheid in geschriften en valsheid in informatica	194

Hoofdstuk 2

Een strafrechtelijk beschermd geschrift	199
---	-----

Afdeling 1. Inleiding	199
-----------------------------	-----

Afdeling 2. Een geschrift	204
---------------------------------	-----

1. De notie ‘geschrift’	204
2. Toepassing op enkele klassieke ‘moeilijke gevallen’	216
3. Geschriften en informaticagegevens	225
4. Besluit	232

Afdeling 3. De uitdrukking van een gedachte	235
---	-----

1. Geschrift en gedachte	235
2. Toepassing op enkele moeilijke gevallen	241

Afdeling 4. Een juridische draagwijdte	246
--	-----

1. Situering, verantwoording en invulling	246
2. Toepassing volgens de aard van het geschrift	259
3. Een rechtsvergelijkend perspectief	269
4. Tot besluit: naar een wettelijke integratie van de vereiste van ‘juridische draagwijdte’	277

Afdeling 5. Het ‘opdringen aan het openbaar vertrouwen’	280
---	-----

1. Situering, invulling en verantwoording	280
2. De maatschappelijke bewijswaarde en het ‘controlecriterium’	293

3.	Toepassing volgens de aard van het geschrift	302
4.	Tot besluit: naar een wettelijke integratie van de vereiste van ‘maatschappelijke bewijswaarde’	326
Afdeling 6. Samenvattend besluit: de wettelijke integratie van het ‘strafrechtelijk beschermd geschrift’		330
Hoofdstuk 3		
Een waarheidsvermomming		337
Afdeling 1. Inleiding		337
Afdeling 2. De invulling en rol van het constitutief bestanddeel van de waarheidsvermomming		343
1.	Inleiding	343
2.	(On)waarheid in het strafrecht	344
3.	Van onwaarheid naar strafbare valsheid	350
Afdeling 3. Vormen van waarheidsvermomming		353
1.	Materiële en intellectuele valsheid	354
2.	De wettelijke valsheidsmodaliteiten	363
2.1.	Inleidende beschouwingen	363
2.2.	Bespreking van de wettelijke valsheidsmodaliteiten	367
2.2.1.	Valsheid door valse handtekeningen en vervalsing van handtekeningen (art. 194, lid 2 en 3 <i>in fine</i> en art. 196, lid 2 en 3 <i>in fine</i> Sw.)	368
2.2.2.	Valsheid door namaking en vervalsing van geschriften (art. 194, lid 3 en art. 196, lid 3 en lid 5 Sw.)	375
2.2.3.	Valsheid door onderschuiving van personen (art. 194, lid 4 Sw.)	379
2.2.4.	Valsheid door het valselijk opmaken van overeen- komsten, beschikkingen, verbintenissen of schuld- bevrijdingen (art. 195 <i>in globo</i> en art. 196, lid 4 Sw.)	381
2.2.5.	Valsheid door het (na het opmaken) valselijk invoegen of toevoegen van overeenkomsten, beschikkingen, verbintenissen of schuldbevrijdingen (art. 194, lid 5 en art. 196, lid 4 <i>in fine</i> en lid 5 Sw.)	388
2.3.	Besluit	391
3.	Enkele bijzondere verschijningsvormen van waarheidsvermomming ...	392
3.1.	Waarheidsvermomming door omissie: verzwijgen in een geschrift	393
3.2.	Waarheidsvermomming door simulatie: veinzen in een geschrift	398
3.2.1.	Inleiding	398

3.2.2.	Simulatie als strafbare waarheidsvermomming en het burgerrechtelijke fiat van simulatie	404
a)	De burgerrechtelijke analyse van simulatie	404
b)	Het belang van de burgerrechtelijke analyse voor de strafrechtelijke simulatie	407
c)	Besluit	412
3.2.3.	Simulatie als strafbare waarheidsvermomming en het fiscaalrechtelijke perspectief op simulatie	415
a)	De fiscaalrechtelijke situering en analyse van simulatie als belastingontduiking	415
b)	De fiscaalrechtelijke invulling en kwalificatie van simulatie	419
c)	Besluit: het belang van de fiscaalrechtelijke analyse van simulatie voor de strafrechtelijke valsheid in geschriften	425
3.2.4.	Besluit: simulatie als valsheid in geschriften	427
Afdeling 4.	Samenvattend besluit: de waarheidsvermomming: ‘(rien que) l’essence même’	429
 Hoofdstuk 4		
	De schuldvorm	435
 Afdeling 1. Inleiding		
Afdeling 2. Situering en theoretische omkadering van de voor valsheid in geschriften vereiste schuldvorm		
1.	Korte situering vanuit historisch en rechtsvergelijkend perspectief	436
2.	Theoretische omkadering	443
Afdeling 3. Analyse en evaluatie van het vereiste bijzonder opzet		
1.	Een algemeen opzet als noodzakelijke voorwaarde	450
2.	Het oogmerk om te schaden en het bedrieglijk opzet	453
2.1.	Het oogmerk om te schaden	456
2.2.	Het bedrieglijk opzet	458
3.	Het bijzonder opzet en valsheid door openbare officieren en ambtenaren <i>qualitate qua</i>	472
Afdeling 4.	Tot besluit: evaluatie van het bijzonder opzet	481

Hoofdstuk 5	
Een mogelijk nadeel	487
Afdeling 1. Inleiding	487
Afdeling 2. Situering van de vereiste van het mogelijk nadeel vanuit historisch perspectief	488
Afdeling 3. Aard, vaststelling en invulling van de vereiste van het mogelijk nadeel volgens de huidige opvattingen	492
1. Aard van de vereiste van het mogelijk nadeel	492
2. Vaststelling van het vereiste mogelijk nadeel	498
3. Invulling van het 'mogelijk nadeel'	505
Afdeling 4. Alternatieve visie op het 'mogelijk nadeel'	514
1. De analyse en evaluatie van het 'mogelijk nadeel' vanuit theoretisch perspectief	515
2. De verhouding van het bestanddeel van 'mogelijk nadeel' tot de andere constitutieve bestanddelen	520
2.1. De 'denkoefening' van het mogelijk nadeel en de materiële gevaarlijkheid van de gedraging	521
2.2. De 'denkoefening' van het mogelijk nadeel en de voorstelling van een mogelijk gebruik	525
2.3. Samenvattend besluit en toetsing aan een bijzonder probleem	527
3. Een korte vergelijking met de ontwikkeling van de vereiste van mogelijk nadeel in Frankrijk en Nederland	530
Afdeling 5. Algemeen besluit: over hoe het 'mogelijk nadeel' tegelijk cruciaal en overbodig kan zijn in een coherente delictsomschrijving van valsheid in geschriften	535
 DEEL IV	
HET MISDRIJF VAN GEBRUIK VAN EEN VALS GESCHRIFT	539
 Hoofdstuk 1	
Inleiding	541
 Hoofdstuk 2	
De constitutieve bestanddelen van het gebruik van een vals geschrift	545
Afdeling 1. De materiële mogelijkheidsvoorwaarden	545
Afdeling 2. Het moreel element	551
1. Inleiding	551
2. Invulling van het bijzonder opzet	555

3.	Afsluitende bedenking	559
	Afdeling 3. Het gebruik	562
1.	Definitie van 'gebruik': aanvang van het gebruik	563
2.	De duur van het gebruik: einde van het gebruik?	573
2.1.	Genese van gebruik als een voortdurend misdrijf en de 'duur-formule' van het Hof van Cassatie	574
2.2.	Toetsing van de 'duur-formule': wanneer eindigt het gebruik?	581
2.2.1.	Beëindiging van het gebruik door de wil van de dader	582
2.2.2.	Beëindiging van het gebruik door externe omstan- digheden	585
a)	Het bereiken van het beoogde doel	586
b)	Het einde van het verwachte nuttig gevolg	591
c)	Het onderling relatief gewicht van de criteria inzake de beëindiging van het gebruik door externe omstandigheden	596
3.	De onverdedigbare kwalificatie van gebruik als een voortdurend misdrijf	599
	Afdeling 4. Besluit inzake het gebruiksmisdrijf	605

Hoofdstuk 3

Valsheid in geschriften en gebruik van een vals geschrift: twee

onderscheiden misdrijven	609
--------------------------------	-----

Afdeling 1. De 'historische' relatie tussen valsheid en gebruik	612
---	-----

Afdeling 2. Drie problemen inzake het gebruik in relatie tot valsheid	615
---	-----

1.	Het gebruik door de dader van de valsheid	616
1.1.	Inleiding	616
1.2.	Een voortdurend misdrijf?	620
1.3.	Een collectief misdrijf	629
1.4.	Besluit: gebruik als de voltooiing van valsheid (genuanceerd)	637
2.	De aansprakelijkheid van de dader van de valsheid voor het gebruik door een derde	639
2.1.	De aard en voorwaarden van de toerekening van derde- gebruik aan de vervalser	640
2.2.	De toetsing van de toerekeningsformule aan de voorwaarden tot toerekening ex art. 197 juncto 213 Sw.	645
3.	De strafmaat op het misdrijf van gebruik van een vals geschrift	650
	Afdeling 3. Besluit: de relatie tussen valsheid en gebruik vanuit de genuanceerde voltooiingsvisie	656

Hoofdstuk 4	
Besluit: de evidentie voorbij	659

DEEL V

ALGEMEEN BESLUIT	663
-------------------------	-----

1. Inleiding	665
2. De afbakening van valsheid in geschriften en van gebruik van valse geschriften	667
2.1. De basisprincipes bij afbakening	667
2.2. De afbakening van valsheid in geschriften	670
2.3. De afbakening van gebruik van valse geschriften	676
3. De wettelijke voorstelling van valsheid in geschriften en gebruik van valse geschriften	680
3.1. Evaluatie van de huidige wettelijke voorstelling	680
3.2. Proeve tot een nieuwe voorstelling	684
4. Uitleiding	686

GERAADPLEEGDE BRONNEN	689
------------------------------	-----

1. Register van rechtspraak	689
1.1. Arbitragehof	689
1.2. Hof van Cassatie	689
1.3. Hoven van beroep	701
1.4. Rechtbanken van eerste aanleg	704
2. Bibliografie	706
2.1. Belgische rechtsliteratuur	706
2.1.1. Boeken	706
2.1.2. Bijdragen in verzamelwerken, artikelen en noten	708
2.2. Franse rechtsliteratuur	718
2.2.1. Boeken	718
2.2.2. Bijdragen in verzamelwerken, artikelen en noten	720
2.3. Nederlandse rechtsliteratuur	720
2.3.1. Boeken	720
2.3.2. Bijdragen in verzamelwerken, artikelen en noten	721
2.4. Italiaanse rechtsliteratuur	722
2.4.1. Boeken	722
2.4.2. Bijdragen in verzamelwerken, artikelen en noten	723

Inhoud

2.5.	Filosofische, historische en andere bronnen	723
2.5.1.	Filosofische bronnen	723
2.5.2.	Historische bronnen	723
2.5.3.	Varia	724
3.	Geraadpleegde websites	724
TREFWOORDENREGISTER		727